

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

هرخانه
یک پایگاه
سلامت
Each Home As a Health Post (HAHP)
tec.behdasht.gov.ir behdasht.gov.ir

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تهران
معاونت بهداشت - دانشکده مجازی

مجموعه آموزشی

هر خانه، یک پایگاه سلامت

این قسمت : بهداشت بلوغ در دختران
مدرس: سید زهرا بیگم آقا میری
گروه: سلامت نوجوانان، جوانان و مدارس

بهداشت بلوغ در دختران

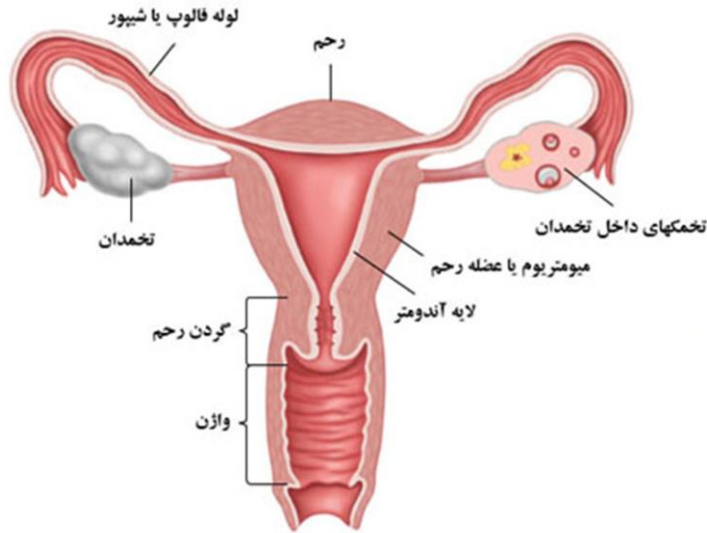
بلوغ باعث گذار از کودکی و رسیدن به بزرگسالی
فرد از نظر جنسی، توانایی تولید مثل

- بلوغ جسمانی: بلوغ بیشتر اشاره به تغییرات جسمانی در بدن مرد و زن
- بلوغ روانی: اشاره به رشد روانی و شخصیتی فرد
- بلوغ اجتماعی: موجب تعیین شخصیت اجتماعی فرد

تغییرات جسمانی بلوغ در دختران (صفات ثانویه جنسی)

تغییرات در عملکرد مغز و غدد، باعث ایجاد تغییرات جسمانی، روانی، رفتاری، فکری و اجتماعی در دختران

هر نوزاد دختری با صفات اولیه جنسی شامل: رحم (زهدان)، دو عدد لوله رحمی دو عدد تخمدان، واژن و دستگاه تناسلی خارجی

علائم بلوغ جسمانی در دختران

- رشد پستان ها در سن ۹ تا ۱۰ سالگی
- پیدایش موهای تناسلی و زیر بغل در سن ۱۰ تا ۱۱ سالگی
- رشد و جهش سریع در قد و وزن
- جوش جوانی
- تغییرات و تحولات اسکلتی
- تمایل به جنس مخالف
- رشد و تحول در غدد عرق و چربی
- قاعدگی (منارک)

اولین علامت بلوغ در دختران رشد پستانها

منارک (اولین قاعدگی) در دختران ایرانی بطور متوسط در ۱۳ سالگی

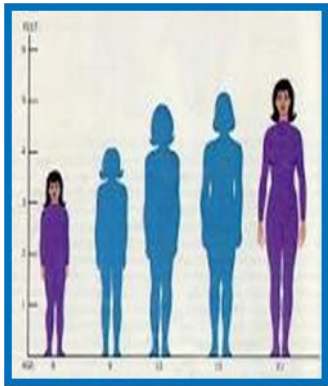

قاعدگی معمولا آخرین علامت بلوغ

در حدود سن ۱۰ سالگی رشد قد در دختران آغاز شده و جهش مشخصی در حدود سن ۱۲ سالگی

رشد قدی در دختران حداقل ۲ سال زودتر از پسران

جهش چشمگیر رشد و حداکثر افزایش آن، معمولاً دو سال بعد از جوانه زدن پستانها و یک سال قبل از شروع عادت ماهانه

بعد از قاعدگی سرعت رشد کندتر شده

در دختر نوجوان این افزایش تا زمان قاعدگی سریع

افزایش قد در دختران تا سن ۲۵ سالگی

عوامل موثر در افزایش قد در بلوغ

■ ژنتیک (ارث)

■ تغذیه

■ خواب کافی

■ ورزش

چه موقع به پزشک مراجعه کنیم؟

- شروع تکامل بلوغ قبل از سن ۸ سالگی
- شروع نشدن قاعدگی تا سن ۱۶ سالگی
- آغاز نشدن صفات ثانویه جنسی مثل جوانه زدن پستان ها و رویش موهای زهار تا سن ۱۴ سالگی
- شروع نشدن قاعدگی تا ۳ سال بعد از جوانه زدن پستان
- ۵ سال از زمان شروع اولین علایم بلوغ گذشته ولی قاعدگی شروع نشده

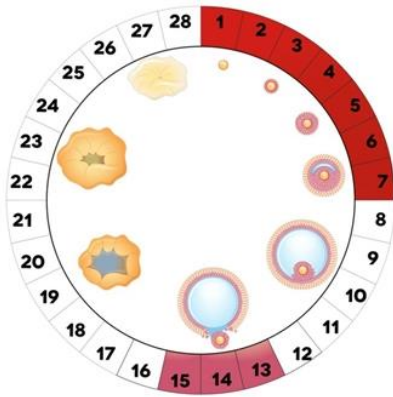

بلوغ زودرس و بلوغ دیر رس در دختران

- ✓ به ظاهر شدن علائم بلوغ از نظر فیزیکی و هورمونی در دختران قبل از سن ۸ سالگی **بلوغ زودرس**
- ✓ هرگاه علائم جسمانی بلوغ در دختران تا پایان ۱۶ سالگی بوجود نیاید، **بلوغ دیررس**

عادت ماهانه (قاعدگی)

قاعدگی خروج خون که بطور منظم و دوره ای ، معمولا پس از یک تخمک گذاری طبیعی

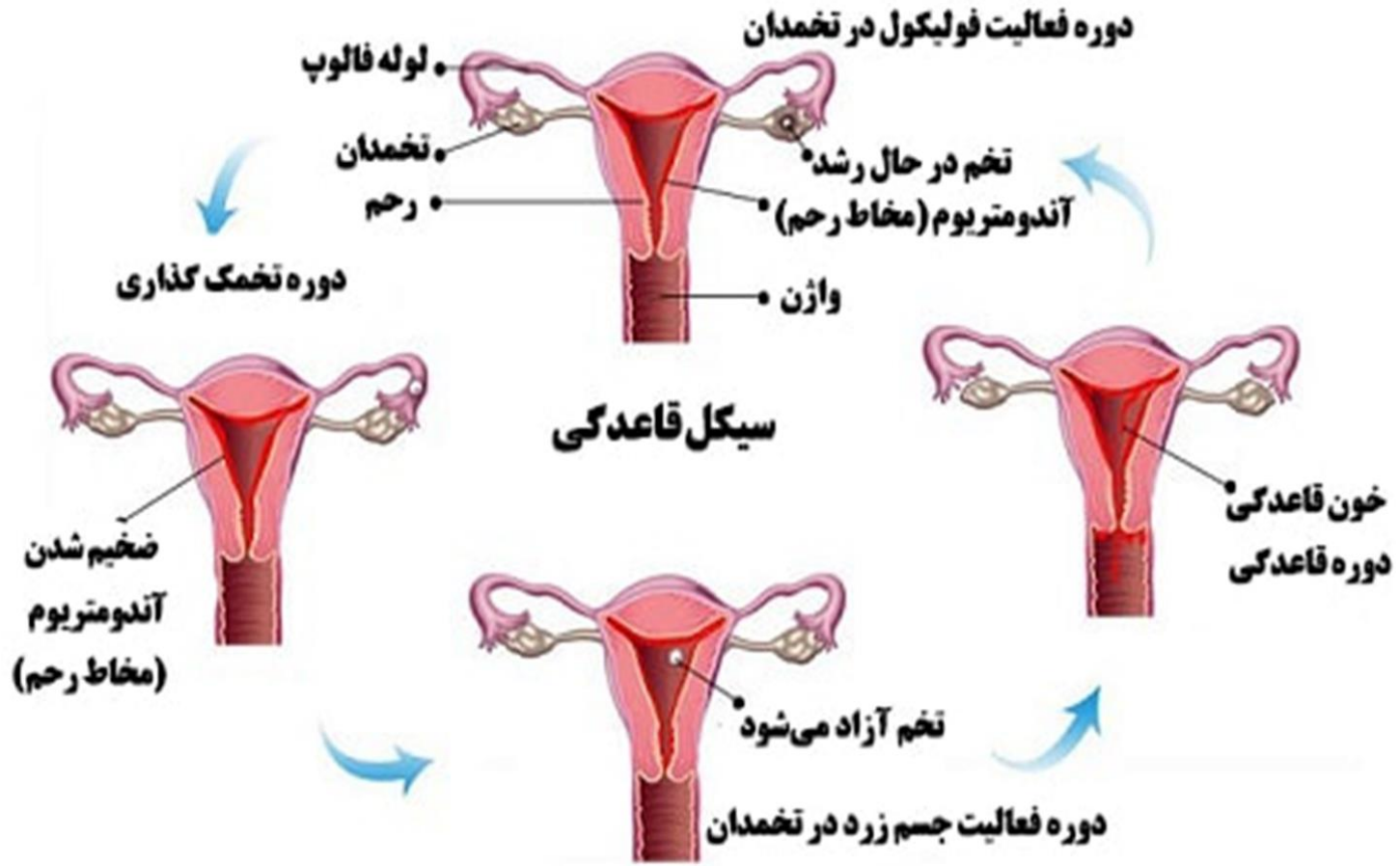
پس از بلوغ هر ماه یکی از تخمدانها، یک تخمک آزاد و این تخمک از طریق لوله های رحمی به داخل رحم می رسد و وقتی قاعدگی اتفاق افتاد تقریبا از بین می رود.

یک قاعدگی طبیعی اساسا به سلامت و ارتباط سه ناحیه از بدن شامل :

مغز، تخمدانها و رحم

دوره قاعدگی

- از زمان شروع عادت ماهانه تا عادت ماهانه بعدی را یک عادت ماهانه یا دوره قاعدگی که معمولاً "۲۸ روز"
- طول مدت هر دوره تحت تاثیر عوامل مختلف نظیر فشارهای روحی عصبی ، فعالیت فیزیکی شدید ، مصرف بعضی داروها ، زمان امتحانات ، تغییرات فصلی، وضعیت تغذیه و...
- چند قاعدگی اول اغلب بسیار نا منظم و بدون تخمک گذاری
- حذف قاعدگی در یک ماه یا قاعدگی های نزدیک به هم و با فاصله کمتر از یک ماه نیز، معمولاً " طی دو سال اول"

مقدار خونریزی در عادت ماهانه

- *میزان کل خونریزی در هر دوره معمولاً ۳۰ تا ۸۰ میلی لیتر (تقریباً ۳ تا ۵ نوار بهداشتی در روز)
- *زنان از لحاظ میزان خونریزی با هم متفاوت
- *اولین علامت قاعدگی به اندازه یک لکه کوچک خون (نه بصورت جریان شدید خون)

قاعدگی دردناک

- ◀ قاعدگی دردناک یا دیس منوره در ۵۰ درصد از خانمها
- ◀ در بعضی از نوجوانان ممکن است قاعدگی دردناک چند سال پس از شروع قاعدگی
- ◀ درد بطور مشخص با شروع خونریزی آغاز و ۱۲ تا ۷۲ ساعت باقی
- ◀ اغلب درد بصورت انقباض و با شدت های متفاوت
- ◀ معمولا شدت درد در اولین روز بیشتر و به تدریج کاهش

ماساژ دادن در کاهش درد موثر

راههای کاهش درد در دوران قاعدگی

◀ استفاده از کیف آب گرم ، حوله یا پارچه گرم ، روزانه چند بار به مدت ۵ تا ۱۰ دقیقه بر روی موضع درد (شکم یا کمر)

◀ پیاده روی باعث کاهش درد، بدترین کار در این زمان دراز کشیدن روی تخت و عدم تحرک

◀ انجام مالش یا ماساژ شکم

◀ حرکت بصورت چهار دست و پا

◀ پرهیز از زیاد خوابیدن یا کم خوابی

نشانه های جسمی و روحی پیش از قاعدگی

بی خوابی
اضطراب و افسردگی
گریه کردن

بروز جوش صورت
تپش قلب
کوفتگی عضلات
گیجی

سردرد
تورم و افزایش وزن بد
میل شدید به مصرف شیرینی جات
نفخ شکم
دردناکی پستانها
فراموشکاری
یبوست
سرگیجه
افزایش اشتها

چهار گروه اصلی مواد غذایی

نان و غلات: انواع نان، برنج، ماکارونی، گندم و جو
گروه میوه ها و سبزی ها: انواع سبزی، هویج، گوجه فرنگی، کاهو و...
گروه شیر و لبنیات: شیر، ماست، پنیر، کشک و...
گروه گوشت، حبوبات تخم مرغ و مغزها: انواع گوشت سفید و قرمز، حبوبات، تخم مرغ و انواع مغزها

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی
معاونت بهداشتی، تهران، شبکه مجازی
سفیران سلامت تهران در شبکه
های اجتماعی

@safiranesalamatetehran

گروه آموزش و ارتقای
سلامت

